

Urednik izdanja
Vana Dereta

Naslov originala
Andrea Bajani
IL LIBRO DELLE CASE

CENTRO
PER IL LIBRO
E LA LETTURA

Ovo delo je prevedeno uz
podršku Centra za knjige i čitanje
Ministarstva kulture Italije

Andrea Bajani

Knjiga o kućama

Prevod sa italijanskog
Gordana Subotić

 dereta

U znak sećanja na
A. A. F.

*Ksaver odgovori kako prava kuća nije
kavez s ptičicom niti ormar za rublje,
već prisustvo nekoga koga volimo.
Potom joj reče da on sam nema kuću,
ili, još bolje, da su njegova kuća njegovi
tragovi, njegovi odlasci, njegova putovanja.
Da je njegova kuća tamo gde se pojavljuju
nepoznata obzorja. Da on može da živi
samo prelazeći iz jednog sna u drugi,
iz jednog krajolika u drugi.*

Milan Kundera, *Život je negde drugde*

Kuća u suterenu, 1976.

Prva kuća ima tri spavaće sobe, jednu dnevnu, kuhinju i kupatilo. Spavaća soba u kojoj spava dečak, kojeg ću iz praktičnih razloga zvati Ja, zapravo je ostava s poljskim ležajem. Malo je vlažna, kao, uostalom, i cela kuća. Nema prozora, ali je udobna i blizu je kuhinje. Zveckanje sudova, ravnomerno kuckanje noža po dasci, kao i produženi mlaz vode nad sudoperom verovatno su prva sećanja koja je Ja sačuvao, mada on to i ne pamti. Kao što ne pamti ublažen tresak vrata frižidera, ili otpor gume kad se otvara. To je mala kuhinjska polifonija: perkusija metala s kontrapunktima keramike, vodenih mlazeva, zujanja frižidera, usisavanja aspiratora iznad gorionika.

Kuća je ispod nivoa ulice. Da bi se ušlo u stan, treba sići jedan sprat pod zemlju niz spiralne stepenice ili liftom. Miris koji se oseća u ulazu s tepih-stazom što se pruža ka stepeništu umnogome se razlikuje od onoga koji se oseća sprat ispod, gde se zbog vlage prostorom širi vonj podruma. Uostalom, podrumi su na istom nivou kao stan u kojem živi Ja, zajedno s dvoja vrata od masivnog drveta, iza kojih žive nepoznate porodice.

Ali kuća u suterenu nije cela ispod nivoa ulice. Naime, trpezarija, kuhinja, kupatilo i spavaće sobe gledaju na dva

unutrašnja dvorišta. Trpezarija, kuhinja i kupatilo na jednu stranu, sobe na drugu. Unutrašnja dvorišta ili betonski vrtovi uglavljeni su usred niza zgrada od pet ili šest spratova, podignutih pedesetih i šezdesetih godina dvadesetog veka.

Kad se izađe u dvorište, glava se prosto mora podići. Baka našeg Ja – nadalje samo Baka – svakog jutra obavlja istu proceduru: izađe, izvije vrat i gleda uvis do neba, ne bi li videla kakvo je vreme. Onda uđe.

U kući u suterenu uvek se čini da je napolju oblačno. Prozori koji gledaju na dva betonska vrta nisu dovoljni da dan kroz njih dospe u sobe. Zato se prilikom ulaska u kuću pali lampa sa abažurum u hodniku.

U toj tami Ja čini svoje prve korake. Predmeti i nameštaj bacaju senke na pod, šire se, preplavljaju stan; penju se na stolove, na ispuste, na keramičku činiju s voćem, koja se uvek nalazi na sredini stola. Ja uči da se kreće između tih senki, da ih gazi, da ga obavijaju. Puzeći po kući, ponekad nestane u nekoj senci, ili mu izvan nje ostane samo jedna ruka ili pak stopalo, napušteni na svetlosti; Ja je raskomadan tamom, ostavlja svoje deliće na tepihu.

U kući u suterenu svetlo se gasi samo kad se ide na spavanje ili nekud napolje. Prostor se tad vraća mraku, svom prirodnom elementu. Četiri okreta ključa u bravi, žamor na stepeništu, a zatim tišina. Senke se tad sasvim odvajaju od predmeta, bacaju se na pod, pokrivaju svaki centimetar, osvajaju kuću.

U dvorištu na koje gledaju kuhinja, kupatilo i trpezarija, živi Kornjača. Živi uglavnom skrivena iza saksija, ili u svom oklopu. Teško je videti je na otvorenom. Samo kad Baka izađe, nespretno trči za njom, prelazeći preko vrta; lupka po tlu rožnatim oklopom u ritmu svoje radosti. Baka je podigne i

priča joj; ona mlataru četirima izboranim nožicama, kao da vežba potpomognuto letenje između tih zgrada koje nebo pretvaraju u kvadrat. Potom se vraća iza saksija, vukući list salate koji joj je Baka donela i koji će štedljivo pojesti, usitnjavajući ga rožnatim kljunom sve dok ne nestane.

Kornjača je prva životinja s kojom se Ja susreo u Kući u suterenu. Uostalom, Ja je jedino ljudsko biće – izuzev Bake – kojem kornjača pokazuje glavu, provirujući njome ispod oklopa.

Ja je traži po dvorištu, zna gde će je naći: puzi dok je ne stigne, velikom brzinom prelazi preko kamenog vrta, sve ujednačenijim ritmom kolena. Njihov susret uvek se odigrava iza saksija sa cvećem. Ja lupka dlanovima po Kornjačinom oklopu uzbuđenim i veselim udarima. Taj plemenski tamtam – Ja sedi na zemlji, na mekom prestolu od svoje pelene – verovatno je prvi ritual koji je Ja izveo. Ja ritmično udara po oklopu, a Kornjača proviruje glavom.

Kornjača je i prvo živo biće koje Ja uzima za uzor; za razliku od druge dece, koja mrze sve vrste povrća, Ja zahteva da mu se za jelo daje salata. Čak mu je i način kretanja potpuno istovetan Kornjačinom: dugi trenuci nepomičnosti u skrivenim delovima kuće, praćeni iznenadnim ubrzavanjem u hodniku.

Kad se njih dvoje nađu licem u lice na podu, Ja se uvek bučno smeje. Onda primakne boso stopalo Kornjačinoj njuški, pa je palcem golica po glavi. Palac našeg Ja i Kornjačina glava istog su oblika i zato je Ja uveren da mu je glava na stopalu. U viziji svojih prvih godina života, Ja je, dakle, dvoglava kornjača. Ja i Kornjača se pozdravljaju preko dečakovih stopala.

Kuća u suterenu nalazi se na jednom od sedam rimskih brežuljaka.

Na vrhu brežuljka, svakog dana dva vojnika italijanske vojske izvoze top s bedema. Kad otkuca podne, ispaljuju iz njega salve ka Rimu. Prisutni tapšu toj predstavi – italijanskoj vojsci koja puca na svoju prestonicu. Detonacija često rasplače decu, čiji roditelji uzalud pokušavaju da objasne značenje tog privida i razliku između njega i stvarnosti. Eksplozija se čuje kilometrima daleko, širi svoj udarni talas krajolikom, onim istim u koji su upereni foto-aparati prisutnih.

U Kući u suterenu žive Otac, Majka, Sestra, Baka. I Ja.

Kuća s radiatorom, 1998.

Kamen-temeljac bila je kupovina televizora, koji sad stoji na podnim pločicama od lažne gline. Reč je o kućnom aparatu koji je malih dimenzija – 14 inča, kako piše na kutiji – ali ima moć da dovuče ljude na pod: Ja se ispruži na bok, kao neki Etrurac u grobnici, i gleda osvetljeni ekran.

Njegova kupovina bila je krajnje nagoniska, milioni godina evolucije vrste, znanje stečeno zajedno s genima. I dalje slabo poznajući Torino, otišao je u jedinu prodavnicu kućnih aparata za koju je znao, budući da je deset meseci prolazio pored nje vozeći se u tramvaju. Nalazi se u predgrađu, nedaleko od izlaza na obilaznicu, a u njoj se prodaju televizori, blenderi, veš-mašine i mnogo toga drugog, a sve je izloženo u izlogu nalik nekom krajoliku delotvornosti.

Putovanje autobusom ka prvom stanu u ulozi diplomiranog studenta bilo je, dakle, ritual podizanja tereta. Ja je ušao u pedesetpeticu s velikom kutijom „panasonik“, izvinjavajući se svima zbog kabastog tereta, kriveći za to ambalažu. Na prvo mesto koje se oslobodilo oslonio ju je i ostao da stoji pored nje, pridržavajući je. Na dvanaestoj stanici, izbrojanoj po hidrauličnom odušku vrata, sišao je, prešao trista metara s teretom u naručju, pa se pešice popeo na četvrti sprat.

Pogled njegovog sustanara – vlasnika stana, čoveka na pragu šezdesete, na prvi pogled dokaza ličnog brodoloma – bio je skriveno likovanje i ubedljivo optuživanje: on ne želi da plaća pretplatu, ne želi probleme, ali zna da će se okoristiti. Stojeći na vratima, gledao je kako Ja vadi televizor iz stiropora, spušta ga na pod i pritiska dugme. Na prvom pronađenom kanalu lepo obučena najavljivačica bila je jedino žensko prisustvo u toj sobi.

Da je reč o privremenom domu jasno potvrđuje odsustvo ormara u sobi koju zauzima Ja, iako je tu ušao još pre mesec i po. Širom otvoren kofer pored ležaja fiokar je u koji ređa svoju odeću. S druge strane, on i sustanar nisu ni potpisali pravi, zavedeni ugovor. Krajem svakog meseca plaća mu na ruke, a što se ostalog tiče, jedini uslov je da utorkom po podne Ja ne dolazi kući na večeru kako bi vlasnik stana mogao da sprovede svoju sedmičnu sodomiju.

Što se tiče seksualnih aktivnosti koje bi Ja upražnjavao – to je bio predmet prećutnog dogovora – na raspolaganju je imao ceo vikend, kad njegov sustanar ode na selo.

Neće to potrajati, jasno je obojici, kao što im je jasno da će taj suživot biti prijatniji za sećanje nego za svakodnevno proživljavanje. Nema, naime, drugog odnosa između njih osim podele polica u frižideru i ljubaznosti pročišćene diskrecijom. Život koji se odvija pre svega je onaj život koji postoji u sobama. Ostatak kuće ne postoji: kuhinja bez prozora – zapravo s rešetkom prema stepenišnom prostoru zgrade – bez manevarskog prostora i sa stolom za kojim, kad mora, može da jede samo jedna osoba. Hodnik je skoro ceo zauzet grejalicom na kerozin, jedinim izvorom toplote. Kupatilo je odmah pored nje i najtoplija je odaja u kući.

Zbog grejalice se život u sobama odvija uz otvorena vrata. Druga mogućnost je privatnost uz temperaturu kao što

je spoljašnja; ali januar je, napolju pada prvi sneg, onaj koji je uzalud obećavan za Božić, potom i za Novu godinu. Krovovi Torina su beli, zabelela se i stanica dva bloka od kuće, što prigušuje zvižduk vozova koji dolaze i odlaze. U suštini, privatnost podrazumeva dva džempera i cvokotanje zubima.

Zato je Ja isekao prste na rukavicama. U ledenoj sobi greje jagodice kuckajući po tastaturi kompjutera nasleđenog od jednog prijatelja, spasenog u poslednjem trenutku da ne završi u kontejneru. To je stari „286“, izumrla vrsta van proizvodnje, ekran je artritičan, na izdisaju, prikazuje vrlo malo i vrlo sporo. Ali to mu je prvi kompjuter i zato nema hladnoće koja bi sprečila dostupnost onome što Ja naziva Revolucijom, ili državnim udarom koji je osudio na smrt televizor – stub srama na podu.

To je ono što svake večeri imaju pred sobom – i kasnije, preko noći – prozori s druge strane ulice: momak zatrpan džemperima, ponekad s kapom natučenom na uši, koji grozničavo kuca po tastaturi kompjutera smeštenog na stolu od iverice, s nogarima u A, previše visokim za stolicu. Sve to usred snega koji padajući zamagljuje prozor, pod uslovom da neko uopšte i gleda.

Ono što je svakako nemoguće videti, jeste jaz između poleta Ja i njegovog posrtanja za tehnologijom; između njegovog kucanja ubrzanih reči i sporosti ekrana koji dugo ostaje beo, zgranut i iznuren, da bi mu ih potom isporučio sve zajedno, naknadno, kad je Ja već izašao iz rečenice, ruku zaustavljenih u misaonoj pauzi. Prstiju iznad tipki, vidi kako reči izlaze usred beline i nastavljaju u pravoj liniji, da bi se zatim bacile naglavačke i zaustavile samo ako im to kaže jedna tačka. Potom Ja čita – ovoga puta on zgranut i raznežen – ono što mu sve zajedno, budne tu ispred njega, govore usred te ledene hladnoće.

Porodična kuća, 2009.

Porodična kuća se sastoji od tri sobe i kuhinje. Ulaz je polumračan prostor. Stočić desno od vrata omogućava automatsko oslobađanje od ključeva. Na podu, pločice žute i sive zbunjujuće teraco teksture šire se u dnu ka kuhinji.

Iz hodnika se ulazi u dve sobe, dnevnu s trpezarijom i spavaću koju koriste Ja i Supruga, i obe imaju parket. U dnevnoj sobi se nalazi jednostavan kauč na razvlačenje, tako običan da ga zaboravite čim ste ga videli, kao da ga i nema. Naspram njega je televizor. Malo se još toga može reći o dnevnoj sobi: tu je i lakirani sto od trešnjevog drveta, četiri stolice pravilno raspoređene s dve strane, a za sto može da sedne šestoro ljudi.

Prozor u dnu sobe nudi pogled na terasu s druge strane ulice, na kojoj leti jedan stariji par ruča i večera, dok zimi ona postaje skladište. Iza terase pruža se planinski venac. Čim krene lepo vreme, Ja otvori prozor i sate provodi nalakćen na isпуст. Povremeno mu se pridruži i glava Devojčice. Ponekad i nakratko, druga se zadrži pored njega. Čim se neko pojavi na terasi, Devojčica bez reči maše u znak pozdrava; nečija ruka, i ona nema ali vesela, odvraća mahanjem. To je već postao običaj, koji se nije preobrazio u nekakav odnos,

niti je ikad procvetao u verbalni pozdrav, ali nikad nije izgubio ljubaznost. To je nešto što je ostalo isključivo u nadležnosti ruku.

Oko zgrada s početka dvadesetog veka pripadnici građanske klase raspoređeni su po ulicama, poslastičarnicama, za nedeljnim ručkovima, po restoranima sede porodice obučene lepo ali neupadljivo. Dvesta metara dalje nalazi se glavna železnička stanica u Torinu.

Soba koju koriste Ja i Supruga najveća je u kući – ima trideset kvadrata – i podeljena je na deo za spavanje i dnevni deo. Bračni krevet s ramom od svetlog drveta zauzima deo sobe kraj prozora s balkonom. S obe strane kreveta nalazi se po jedna drvena kocka, napravljena po ugledu na gajbice za voće, ali je redizajnirana za bogatu postprovincijsku klijentelu. Ormarić koji koristi Ja prepoznaje se po knjigama, nasumice naređanim, koje se nesigurno uzdižu. Nekoliko knjiga je otvoreno i ostavljeno izvrnuto na podu, kao vilini konjici u iščekivanju. Ostali vilini konjici su raštrkani po kući, po rukohvatima kauča, na kuhinjskom stolu.

Takozvani dnevni deo spavaće sobe sastoji se, zapravo, od Supruginog pisaćeg stola; na njemu su markeri u boji, korpa s makazama i spajalicama, sveske, laptop i štampač. Kao i ružičaste i žute samolepljive ceduljice.

Poslednja je Devoјčicina soba.

Vrata s mat staklom uvek su zatvorena. Kroz staklo se, čak i kad se čovek približi, malo toga može videti, samo četiri komadića selotejpa u uglovima papira koji pokriva gotovo celu površinu. To je poster koji Devoјčica može da gleda iz svog kreveta; poledinom je okrenut ka onima koji su ispred sobe. Njena soba je osmišljena samo iznutra; ono spolja je izvrnuto iznutra, svet kojem se vide šavovi.

Kad je ona u školi, soba ostaje otvorena. Supruga ulazi u nju da je sredi. Ja obično zastane na pragu, ali malo kad se zadrži da gleda. Na podu one iste pločice žute i sive teksture. Krevet je smešten uza zid. Naspram njega je beli dvokrilni ormar s vratima kao mahovinom prekrivenim nalepnicama i dvema fotografijama. Na jednoj je s dvema drugaricama, a na drugoj sa Ocem. Na polici pored ormara naslagani su školski udžbenici, tu je i fotografija na kojoj su devojčica i Ja, zagrljeni, a po svojoj prilici ju je snimila Supruga. Sve u sve-mu, to je već prava soba, nije više dečja sobica.

Naspram nje je kuhinja, koja se pruža na nekoliko metara teraco pločica. Na zidu su tri elementa boje višnje, dole i gore, očigledno prilagođena tom prostoru. Radna ploča se naglo završava, grubo isečena, tako da se na ivicama vidi iverica. U sredini je šporet, ispod njega pećnica s ventilatorom. Naspram nje je, uza zid, mali sto s tri stolice. Na zidu je mala tabla s Devojčicinim nedeljnim rasporedom, podeljena na kolone po danima i na redove po satima.

Kroz prozor se vide garaže i zgrade sa stanovima u koje se ulazi s terasa. Iza njih su brežuljci. Jedan kuhinjski element je, zbog nedostatka prostora, izbačen na balkon i služi kao ostava.

Opšte uzev, po nameštaju nije teško naslutiti da je Porođična kuća zapravo sastavljena od dva spojena stana, kako bi činili jedan treći, kojeg nije bilo. Nije teško ni podeliti ih po odajama – na one koje zauzima Ja i one koje zauzima Supruga s Devojčicom – nije teško rekonstruisati dva prvobitna stana, dva života spleljena u jedan novi eksperiment.

Zato Ja provodi mnogo vremena u dnevnoj sobi, sedeći za stolom ili na kauču. Čini to pre svega kad je zlovoljan, ili ako su se svađali, što se, uostalom, često događa; njegov stari

nameštaj je njegova ambasada u koju se povlači. Sav se skupi na kauču, podigne i pete, ni stopala ne ostavlja na podu. Ostane tako dok mu ne bude bolje, potom ustane i ponovo se kreće po kući. Vrlo često mu se, međutim, Supruga pridruži ne bi li se pomirili, a Ja onda otvori vrata svoje ambasade. Pomeri se, dopusti joj da sedne na kauč, pogledom joj poželi dobrodošlicu. Kad ona ustane, pošto su se pomirili, Ja vraća stopala na pod.

Pogled na Devojčicu usnulu na kauču gotovo svakog popodneva, sa udžbenikom iz matematike ili prirodnih nauka na jastuku i olovkom koja je skliznula na pod, krajolik je na koji se njegovo oko još nije naviklo.

Kuća u suterenu, 1978.

Među prvim činjenicama koje Ja pamti jeste Otac danima zatvoren u svojoj sobi; možda i nedeljama.

Početak je proleća, u dva betonska vrta ograđena zgradama napokon stiže sunce. Nije jako i greje kratko. Pojava koja se ukazuje dvaput dnevno. Prvi put kad je sunce u zenitu, u to doba godine oko 12 i 40; u to vreme sunce se obruši na vrt, ali ni to nije mnogo više od jednog talasa.

Drugi put dolazi sa zapada, po podne, oko 18 i 30. Tad je samo zrak koji se provlači između dve zgrade. Onda se, međutim, preoz proširi, spuštajući se; a sunce zauzima metar i po tla, obasjavajući ga. Tada se čuje ujednačeno lupkanje: pojavljuje se Kornjača koja dotrčava iza saksije, udarajući oklopom o tlo. U letu zgrabi zrak, kao teniserka. Potom se umiri, s glavom koja proviruje ispod reflektora.

Ako ima sreće, ostane tako sve vreme dok ima sunca, dok zrak ne zgasne, a ona se sporo vrati. Ako nema sreće, dotrči Ja – vičući, naravno – i pretvori kornjaču u bubanj.

Otac je stalno zatvoren u sobi; izlazi samo da bi otišao u kupatilo, posle čega se vrati u sobu. Jede retko i tek ponekad u društvu Ja, Sestre, Majke i Bake.

Ako Otac nije tu, glas koji se čuje gotovo uvek je Bakin. Tokom obroka govori televizor, koji čuti ako je Otac tu. Priča o otetom političaru, zatvorenom u jednom stanu i osuđenom na smrt.¹ Vidi se fotografija čoveka koji drži jedan dnevni list; to treba da pokaže kako je taj čovek – tog istog dana – i dalje živ.

S fotografije se ne vidi gde se on nalazi. Iza njega je samo neka zastava.

Niko stvarno ne gleda i ne sluša televizor. Ali televizor ih osvetljava snopom koji se s četvrtastog ekrana širi po stolu. Samo Ja tu i tamo ostane izvan njega; trči po kući, ponekad padne, ali ne plače. Uvek se zaustavi ispred zatvorenih vrata Očeve sobe.

Onda se, jednako trčeći, vrati, a kad uđe u trpezariju, vidi Majku, Baku i Sestru u svetlu televizora; potom i on uđe u taj sjaj, kao Kornjača kad po podne traži sunce. Televizor im i dalje na glave izvrće sliku čoveka s novinama.

Ekran je ulaz u tunel koji povezuje Kuću u suterenu sa stanom u kojem je taj čovek zatočen. Ja bi mogao da uđe, ali samo četvoronoške.

Sestra je prevelika.

Majka i Baka ne bi izgledale elegantno.

Ja bi komotno mogao da se uvuče u svetlosni pravougao-nik; dovoljno bi bilo da malo puži – koliko dugo ne može se znati – a potom da izađe s druge strane, tamo gde je Zatvorenik s novinama.

Ali ni Ja ni ostali ne razmišljaju stvarno o toj mogućnosti: nepomični su, a televizor im izvrće na glave ono što ima. S druge strane, otkako je savladao i usvojio vertikalni položaj,

¹ Reč je o Aldu Moru, kojeg su 1978. oteli i ubili pripadnici Crvenih brigada. – Prim. prev.

Ja ne želi više da puzi. Čini to samo zbog Kornjače, ali to je stara veza.

Po završenom ručku, Majka uđe u Očevu sobu s tanjirrom. Ja ide za njom, ali ostane ispred sobe; ona mu nešto pokazuje, a potom se vrata zatvaraju.

Posle nekog vremena majka izađe i razgovara s Bakom dok pere sudove.

Događa se da majka ostavi odškrinuta vrata njihove sobe ako joj Ja nije za petama; tako je jednom prilikom Ja provirio kroz otvor i video da oboje sede na kauču, Otac s glavom među rukama, a majka pored njega, pomalo uzdržana, sastavljenih kolena, ništa ne govoreći.

Dok razgovara telefonom, Baka kaže da je njen sin – Otac – prestravljen.

„Ne izlazi iz kuće iz straha da ga ne povrede.“

„Prebio je jednog kojeg je bilo bolje ne dirati.“

Kaže kako treba da budemo sigurni pre nego što odlučimo da se pravimo snažni.

Telefon je u kuhinji, pored njega su jedna stolica i jedan stočić. Iznad njih je mala tabla na koju Baka beleži ono što ne želi da zaboravi.

Kad Baka govori u slušalicu o Ocu, pritvori vrata, ali Ja ih odgurne jer tuda prolazi da bi otišao da nađe Kornjaču u betonskom vrtu.

Bakine reči mu padaju na glavu dok prolazi; ostaju mu u kosi dok mu je Majka ne opere, a on urla i opire se.

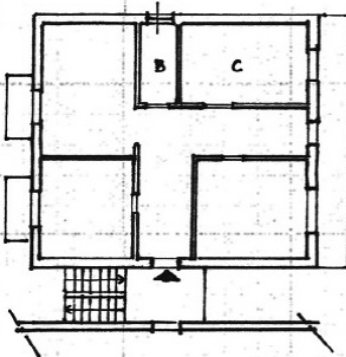
Data: 13/05/2015 - n. - Richiedente:

**Agenzia del Territorio
CATASTO FABBRICATI**
Ufficio Provinciale di

Dichiarazione protocollo n. 100 del 13/05/2015
Planimetria di u.i.u. in Comune di Castellana Grotte
Via Castellana Grotte oiv. 00
Identificativi Catastrali: Compilata da:
Sezione: 00
Foglio: 00 Iscritto all'albo:
Particella: 00 Geometri
Subalterno: 00 Prov. 00 N. 00

Scheda n. 1 Scala 1:100

PIANO QUARTO
h. mt. 3,00

0313647

Dichiarazione di N.C.
Urbanistica di riferimento

Completata da: (Titolo, cognome e nome)

RISERVATO ALL'UFFICIO

Data presentata in Comune: 13/05/2015
Totale sottoposto: 100 Formato di acquisizione: A4(210x297)
n. 00 sub 00 data 13/05/2015 Firma [Signature]

Impugnato: 13/05/2015
Impugnato: 13/05/2015

46 MAG. 1998

E 0039

SCRITTO

Kuća reči, 2010.

Nalazi se na manje od jednog kilometra od Porodične kuće, s druge strane glavne železničke stanice u Torinu.

Svakog jutra Ja izađe iz kuće, pređe preko staničnog atrijuma i uđe u Kuću reči.

To je sedam minuta pešačenja; osam, ako zastane da pogleda tabele s rasporedom polazaka. Nekim danima i ne podigne glavu. Drugim – da, pogledom klizi preko odredišta. Zamišlja sebe u nekim gradovima čija su imena ispisana. Potom produži, preseče bujicu ljudi; izađe na drugu stranu ulice.

Tu se ranije pucalo i ljudi su ostajali zatvoreni u kući. Za spavanje su im pomagali samo čepići za uši ili jastuk preko glave. Ili razmišljanje o tome kako će otići odatle; s tom mišlju bi zaspali, a onda ipak ostali tu.

Sad se više ne puca. Dilovanje je ograničeno na dva ugla ulice, ka nadvožnjaku. Ostalo su lokali u kojima se pije, mlađi se smeju po celu noć. Sa svakom novom čašom još malo podižu glas. Da bi se zaspalo – čepići ili jastuk preko glave. Ili otvoriti prozor i uzalud urlati. Ili razmišljati o tome kako treba otići, izjedajući se pri toj pomisli, a na kraju ostati.

Kuća reči je na prvom spratu jedne zgrade iz tridesetih godina dvadesetog veka.

U prizemlju je izlog stare bakalnice; vlasnik je postavio rešetku ne bi li obeshrabrio one što sede sa čašicom. Ja bora-vi tačno iznad njegovog skladišta: stopala mu vibriraju od frižidera u prodavnici, naročito nedeljom, kad se sve utiša. Ostalim danima u nedelji ne obraća pažnju; uglavnom čuje ding-dong svake mušterije koja uđe u radnju.

Svakog dana Ja stiže malo posle svitanja i odlazi u sumrak. Zimi ranije, leti skoro u vreme večere, prateći ritam sunca. Ja ne želi da vidi svetlost koja se urušava, a zatim umire.

U vreme ručka nakratko izađe da nešto pojede; koliko mu treba da pojede sendvič u kafeu ili tanjir paste u gostio-nici. Ni sa kim ne razgovara; radije ide u one u kojima drže upaljen televizor, voli da gleda u svetlosni pravougaonik.

Kuća reči je soba dva sa četiri. Ima prozor koji gleda na ulicu i vrata okrenuta ka stepeništu. Ni na zvonce ni na interfon Ja nije stavio svoje ime. Niko ne zvoni, jer niko ne zna da je on tu. Ako zvone, onda traže nekog drugog, a Ja im nikad ne otvara.

U Kući reči nalaze se sto, stolica i fotelja.

Iza pisaćeg stola je mala tabla koju mu je poklonila Supruga; na njoj je kredom napisano: *Za tvoje reči*. Suprugine reči, njen jasan i fin rukopis pokrivaju mu leđa.

Zidovi su beli, na njima ništa nije okačeno; vide se rupe od eksera i uramljeno odsustvo onoga što je bilo tu. To pri-pada ranijem životu kuće.

Ja ništa nije uradio da ukloni te tragove. Iz ramova koje je svetlost načinila iznad zida prošlost posmatra Ja, a Ja može da je gleda.

Najveće rupe su po svoj prilici one koje su pridržavale policu. Ili dve, postavljene jedna uz drugu. Ja nije postavio police, niti je doneo knjige. Ono malo što ih ima naslagano je na stolu i stalno se menja.

Ali ima mnogo svezaka; malog formata, kao adresar, otprilike osamdeset strana, s velikim kvadratima ili na linije, svejedno mu je. Između stranica i na crnom stolu nalaze se opiljci gumice za brisanje. Slab, omeđen sneg uklonjenih reči.

Stolica pored stola je ona na okretanje, kancelarijska.

Ja je češće okrenut ka prozoru, pogleda prikovanog za zgradu s druge strane ulice. Ako neko stane na prozor i pogleda na tu stranu, Ja se okrene i spusti pogled na kompjuter.

Kad uđe u Kuću reči, izuje se, a obuću ostavi uz vrata, uporedo s njima. Ako je leto, skine i čarape; savije ih pa ih gurne u prostor koji su zauzimala njegova stopala.

Kad izuje cipele i osvetli kompjuterski ekran, Ja se premešta na jedno mesto na kojem Supruga ne postoji.

Svakoga dana zgrabi za rep niz reči koje vidi na ekranu, uhvati se za njega i spušta se upirući bosim stopalima u beli zid svog ekrana sve dok ne nestane, dole, u svetlosti.

O onome što vidi kad ga svetlost zahvati Ja ništa ne priča ni Supruzi ni Devojčici; uostalom, ne zna ni šta bi rekao.

Samo zna da se u sumrak vraća: uhvati se za rep reči i ponovo se, stopalima se odupirući o zid, izvlači metar po metar. Sve dok ne stigne na površinu i opet se pojavi, iznad osvetljenog kompjuterskog ekrana, u radnoj sobi.

Od onoga što vidi tokom tih sati, sedam minuta od kuće u kojoj živi s Porodicom, trag ostaje možda samo u njegovom pogledu.

Uveče, kad sedne za sto da večera sa Suprugom i Devojčicom, niko ga ne pita šta se događalo tog dana. Supruga ga samo pita kako je bilo, a on odgovara samo Dobro; potom razgovaraju o nečem drugom.

Supruga bi volela da sazna nešto više, ali zna da se upravo u tome krije najveća opasnost. Zna da je čekanje jedino što joj preostaje; da će jednog dana, kad sve bude gotovo a Ja joj dopusti da pročita, sve shvatiti i u sećanju rasporediti, deleći to po večerama.

Ali, dan za danom, jedino što može jeste da pokuša da rastumači pogled koji Ja donosi za sto kad sedne da večera. Da pokuša da dokuči da li se nepopravljivo već dogodilo, da li je negde još ostalo malo mesta za nju. Ili se Ja već preselio negde drugde, a kući se vraća samo da prespava.

Andrea Bajani
KNJIGA O KUĆAMA

Za izdavača
Dijana Dereta

Lektura i korektura
Nevena Živić

Dizajn korica
Milica Stanković

Likovno-grafička oprema
Marina Slavković

Prvo DERETINO izdanje

ISBN 978-86-6457-492-1

Tiraž
1000 primeraka

Beograd, 2023.

Izdavač / Štampa / Plasman: **DERETA doo**, Vladimira Rolovića 94a,
11030 Beograd, tel./faks: 011.23.99.077; 23.99.078, **www.dere.rs**
KNJIŽARA DERETA, Knez Mihailova 46, Beograd, tel.: 011.26.27.934, 30.33.503

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.131.1-31

БАЈАНИ, Андреа, 1975–

Књига о кућама / Andrea Bajani ; превод са италијанског Gordana Subotić. – 1. Deretino izd. – Београд : Dereta, 2023 (Београд : Dereta).
– 259 стр. ; 21 cm : илустр.

Превод дела: Il libro delle case. – Тираж 1.000.

ISBN 978-86-6457-492-1

COBISS.SR-ID 119134985